

10. Роджерс, К.Р. Становление человека: Взгляд на психотерапию / К.Р. Роджерс; пер. с англ. М. Злотник. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2001.– 416 с.
11. Рубинштейн, С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 720 с.
12. Словарь философских терминов / под ред. В.Г. Кузнецова. – М. : Инфра, 2004. – 731 с.
13. Сюсюкина, И.Е. Система упражнений на правописание безударных гласных во всех частях слова и разноуровневых заданий, ориентированных на самооценку и самопроверку младшими школьниками: учебно-методическое пособие / И.Е. Сюсюкина.– Магнитогорск : «Оникс», 2007. – 53 с.
14. Сюсюкина, И. Е. Учимся учиться. Тетрадь для учащихся 2-4 классов / И. Е. Сюсюкина. – Магнитогорск: «Оникс», 2007. – 32 с.
15. Сюсюкина, И.Е. Отслеживание влияния педагогических инноваций на уровень сформированности универсальных учебных действий младших школьников: диагностический инструментарий: учебно-методическое пособие / И.Е. Сюсюкина. – Магнитогорск: «Оникс», 2008.– 40 с.
16. Сюсюкина, И.Е. Система орфографических упражнений и контрольных работ для 2 класса, ориентированная на инновационную оценочную деятельность младших школьников: учебно-методическое пособие / И.Е. Сюсюкина. – Магнитогорск : МаГУ, 2009. – 42 с.

*Key words: universal learning activities, personal, cognitive, communication learning activities, evaluation, the innovative 10-point grading system, the conditions of formation of universal educational activities of primary school children in assessment activities*

УДК377.005.936-055.2(73)

Теренко О.О.

## ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЖІНОЧИХ КОЛЕДЖІВ У США

*У статті виокремлені фактори, що призвели до появи перших жіночих коледжів у США; досліджено цілі заснування вищих жіночих освітніх інституцій; охарактеризовано особливості діяльності перших жіночих католицьких коледжів.*

*Ключові слова: академія, освіта, католицький коледж, духовність.*

На початку ХХІ століття спостерігається посилення ролі жіночої освіти у розвитку сучасного суспільства, що пояснюється загальними процесами прискорення соціально-економічних, науково-технічних та соціокультурних змін як на глобальному, так і на локальному рівнях; розумінням того, що освіта жінок є одним із важливих інструментів суспільного розвитку, чинником усунення суперечностей між зростаючими вимогами сучасної епохи та сучасною парадигмою освіти. Саме жіноча освіта відкриває шлях до входження жінок у сучасне високотехнологічне суспільство та їх адаптацію у ньому, відіграє провідну роль у забезпеченні інтелектуального потенціалу суспільства та збереження культурної самобутності країни, стає важливим механізмом розвитку конкурентоспроможності держави. Жіноча освіта є глибоко традиційною, тому що бере свої початки у глибині віків та інноваційною, оскільки базується на методології гендерного, особисто-орієнтованого та персоналізованого підходів. Зауважимо, що основними установами, які замовляють проведення наукових досліджень у площині жіночої освіти у США Національна федерація бізнесу і професійних жіночих клубів (National Federation of Business and Professional Women's Clubs), Національна асоціація жінок-деканів (National Association of Deans of Women) та Національна католицька організація

освіти (National Catholic Education Association). З огляду на вище означене, ми вважаємо, вивчення особливостей становлення вищої жіночої освіти у США є необхідним для України, оскільки наша держава ще стоїть на шляху введення гендерних підходів у вищу освіту.

Проведений аналіз сучасних соціологічних та науково-педагогічних джерел засвідчує, що процес становлення та розвитку жіночих освітніх інституцій та їх місце у контексті розвитку шкільництва були в полі зору багатьох дослідників. Вітчизняними науковцями розглядалися особливості становлення середньої жіночої освіти в Україні (Сухенко Т. В., Кобченко К. Л., Тронько Т. В., Ершова Л. М.). Однак відсутні праці, присвячені системному аналізу особливостей становлення жіночих коледжів у США.

Формулювання цілей. Вивчення особливостей становлення жіночих коледжів у США складає мету даної статті. Відповідно до цього основними завданнями статті є виокремлення факторів, що призвели до появи перших жіночих коледжів; дослідження цілей заснування вищих жіночих освітніх інституцій; характеристика особливостей діяльності перших католицьких коледжів.

Розглянемо діяльність перших жіночих коледжів, які були засновані у середині XIX століття, з метою розширення можливостей жінок отримувати більш високий рівень освіти, беручи до уваги той факт, що до цього часу жінкам було заборонено вступати у вищі навчальні заклади на рівні з чоловіками. За освітнім рівнем жіноча освіта у період, що вивчається, розподілялась на двохрічні коледжі, чотирирічні коледжі та університети. За формою власності навчальні заклади були приватні та державні.

Як зазначає американський дослідник Т. Вуді у своїй праці «Історія жіночої освіти у Сполучених Штатах Америки», ряд факторів соціального характеру такі, як, недостатня кількість вчителів у школах, широке розповсюдження друкованої літератури призвели до необхідності залучення жінок у систему вищої освіти. Вчителі дотримувались думки, що інтелектуальні здібності чоловіків і жінок рівні, тому жінки не мають знаходитись в умовах соціальної депривації, а повинні брати активну участь у житті громадянського суспільства після отримання знань у освітніх інституціях [1].

Першими навчальними закладами, які надали жінкам право отримувати освітні послуги, були академії. Здійснивши компаративний аналіз поглядів педагогів на статус жіночих навчальних закладів, нами було встановлено, що після того, як жіночі академії стали стабільними навчальними закладами, думки провідних вчителів розділились на дві течії. Одна група вчителів, на чолі з Емою Віллард, констатувала, що необхідно реформувати зміст освіти у жіночих академіях, зробивши його більш академічним, а не прикладним. Інші ж педагоги, під керівництвом Кетрін Бічер, пропонували заснування жіночих коледжів, з метою розширення освітніх пропозицій для жінок. Кетрін Бічер аргументувала свою думку тим, що академії не мають таких бібліотек, як коледжі, до яких мають право вступати тільки чоловіки, тому жінки порівняно з чоловіками позбавлені права отримувати більш ґрунтовні знання. До того ж, якщо в академіях навчальний процес контролюється тільки вчителями та директором, то в коледжах виконання навчального плану аналізується громадою, яка частково фінансує освітні послуги. Ми вважаємо за доцільне звернути увагу на той факт, що Кетрін Бічер стверджувала, що створення жіночих коледжів є підґрунтям для підвищення рівня викладання, оскільки у коледжах викладачі займаються не тільки викладанням, а й дослідною роботою, що свідчить про більш високий професіональний рівень викладача [2].

В контексті нашого дослідження важливим є виокремлення факторів, що призвели до виникнення перших жіночих коледжів. Як пише американський дослідник

Дж. Ентлер у своїй праці «Культура, послуги та робота: зміна ідеалів жіночої вищої освіти» розширення мережі шкільної освіти призвело до того, що все більше жінок прагнули продовжити процес навчання у коледжах. В свою чергу, розгалуження мережі шкільної освіти призвело до підвищення попиту на вчителів. В той же час К. Фернхем у праці «Освіта на півдні: вища освіта та соціалізація студентів на колоніальному півдні» наголошує, що жінки були кращими вчителями, ніж чоловіки. Лише незначна кількість чоловіків виявляла потяг до праці у сфері освіти, адже заробітна плата у цьому економічному секторі була найнижчою. По-друге, широке розповсюдження друкованої літератури стало мотивом у жінок до отримання освіти. По-третє, завдяки науково-технічній революції було створено ряд приладів, які дозволяли жінкам зекономити час на виконання господарських справ і, в свою чергу, приділити більше уваги на отримання знань для оволодіння майбутньою професією. До того ж після громадянської війни економічний сектор, до якого були залучені жінки розширився: жінки стали працювати в сільському господарстві, швачками, продавцями галантерейних виробів, прачками та вчителями. Незважаючи на те, що економічний сектор, до якого були залучені жінки, розширювався повільно, все ж потреба у додаткових освітніх послугах зростала постійно [3;4].

Результати проведеного дослідження свідчать, що засновники жіночих коледжів мали різноманітні цілі їх відкриття. Деякі педагоги прагнули підготувати вчителів, беручи до уваги факт нестачі вчителів у школах у зв'язку з розширенням мережі шкіл. Інші ж педагоги прагнули надати наукову та релігійну освіту і зміцнити здоров'я дівчат. Третя ж група педагогів прагнула навчити жінок займатись самоосвітою. Зауважимо, що деякі педагоги з чоловічих коледжів були проти відкриття жіночих коледжів. Наприклад, Чарльз Еліот, президент Гарвардського коледжу (Harvard's college), вважав, що інтелектуальні здібності жінок нижчі за інтелектуальні здібності чоловіків, тому жінкам буде важко засвоїти навчальний матеріал у коледжах. Хоча Чарльз Еліот зазначав, що організм жінки побудований не так, як організм чоловіка, тому тривалі інтелектуальні навантаження можуть послабити її здоров'я, через те при навчанні жінок слід застосовувати методи, відмінні від навчання чоловіків. Ми з'ясували, що деякі лікарі дотримувались думки, що вища освіта може зашкодити жінкам мати здорових дітей, адже у деяких жінок, які навчалися у коледжах, прослідковувались хвороби нервової системи та сечового міхура. Зазначимо, що ставлення громадськості до вищої жіночої освіти було неоднозначним, через те, що деякі науковці зазначали, що доступ жінок до вищої освіти може знизити кількість шлюбів. До того ж історики звертали увагу населення на те, що зменшення кількості шлюбів може призвести до зниження народжуваності [1].

Уваги заслуговує той факт, що нині у істориків є декілька точок зору стосовно дати заснування першого жіночого коледжу. Так, Г. Лін у своїй книзі «Від семінарії до університету: гендер та вища освіта у прогресивну еру» стверджує, що в 1836 році з'явився перший жіночий коледж – Джордженський коледж, в якому жінкам надавали освітньо-кваліфікаційні рівні такі ж як і у чоловічих коледжах. Хоча П. Палмері у своїй праці «У раю без Адама: спільнота жінок-викладачів у велеслейському коледжі» стверджує, що коледж Мері Шарп, заснований у 1851 році, був першою освітньою жіночою інституцією, у якій вивчення грецької та латинської мов було включено до чотирьохрічного курсу навчання [5;1].

Дослідимо особливості діяльності перших католицьких коледжів, що з'явилися на території Сполучених Штатів Америки наприкінці XVIII століття. Як зазначає Е. Томпсон у своїй праці «Прогресивізм та жіноча вища освіта на півдні», вперше керівництво католицької церкви поставило питання про розширення мережі католицьких жіночих коледжів у зв'язку із недостатньою кількістю церковних вчителів, які б мали певний освітньо-кваліфікаційний рівень, через неможливість церковних діячів покидати церкву для отримання освітніх послуг у коледжах.

Перший чотирирічний католицький коледж *ноут дейм* (Note dame) був заснований у штаті Меріленд у 1899 році. Репрезентативний аналіз статистичних даних свідчить, що з кожним роком спостерігалась динаміка збільшення кількості католицьких чотирирічних коледжів. Так у 1905 році було засновано 4 таких коледжі, з 1905 по 1915 роки – 14 коледжів, з 1915 по 1925 – 37 коледжів, з 1925 по 1930 – 19 коледжів. У 1955 році на території Сполучених Штатів Америки нараховувалось 116 католицьких коледжів. Нині найбільш відомими католицькими коледжами є коледж Трініті (Trinity college) у штаті Вашингтон, коледж Мері (Mary's college) у штаті Індіана та коледж Святої Катрін (St. Catherin's college) у штаті Мінесота [6].

Особливістю навчання у католицьких коледжах було те, що метою надання освітніх послуг було не тільки розвиток інтелектуальних здібностей та підготовка до майбутньої професійної діяльності, а й розвиток духовності студенток, що є основою католицької віри. Вперше у 1931 році у мерігровському коледжі (college of Merry Grove) було введено ряд навчальних дисциплін, які в подальшому мали допомогти жінкам стати кваліфікованими церковним діячами, а саме: педагогіка, соціальна робота, основи банківської справи, діловодство, журналістика та музика.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

- жіноча освіта відкриває шлях до входження жінок у сучасне високотехнологічне суспільство та їх адаптацію у ньому, відіграє провідну роль у забезпеченні інтелектуального потенціалу суспільства та збереження культурної самобутності країни, стає важливим механізмом розвитку конкурентоспроможності держави;
- жіноча освіта є глибоко традиційною, тому що бере свої початки у глибині віків та інноваційною, оскільки базується на методології гендерного, особисто-орієнтованого та персоналізованого підходів;
- розширення мережі шкільної освіти призвело до того, що все більше жінок прагнули продовжити процес навчання у коледжах. В свою чергу, розгалуження мережі шкільної освіти призвело до підвищення попиту на вчителів; широке розповсюдження друкованої літератури стало мотивом у жінок до отримання освіти; завдяки науково-технічній революції було створено ряд приладів, які дозволяли жінкам зекономити час на виконання господарських справ і, в свою чергу, приділити більше уваги на отримання знань для оволодіння майбутньою професією;
- засновники жіночих коледжів мали різноманітні цілі їх відкриття: підготовка вчителів, надання наукової та релігійної освіти, формування навичок, необхідних для занять самоосвітою;
- керівництво католицької церкви наголошувало на необхідності розширення мережі католицьких жіночих коледжів у зв'язку із недостатньою кількістю церковних вчителів;
- особливістю навчання у католицьких коледжах було те, що метою надання освітніх послуг було не тільки розвиток інтелектуальних здібностей та підготовка до майбутньої професійної діяльності, а й розвиток духовності студенток, що є основою католицької віри.

Проведене дослідження не вичерпує зазначену проблему. Перспективним може бути вивчення особливостей навчально-виховного процесу у католицьких коледжах.

#### Список використаних джерел

1. Woody T. A History of Women's Education in the United States / T. Woody. – New York: The Science Press, 1999. – 169 p.
2. Palmieri P. In Adamless Eden: The Community of Faculty women at Wellesley / P. Palmieri. – New Haven: Yale University Press, 2005. – 145 p.
3. Farnham C. The Education of the Southern belle: Higher education and Student Socialization in the antebellum south / C. Farnham. – New York: New York University Press, 2005. – 199 p.

4. Antler J. Culture, Service and work: Changing Ideals for Higher Education for Women / J. Antler. – Lexington: Heath and Co., 1992. – 189 p.
5. Gordon L. From Seminary to University: Gender and Higher Education in the Progressive Era / L. Gordon. – New Haven: Yale University Press, 2000. – 233 p.
6. Thompson A. Progressivism and the Higher Education of Southern Women / A. Thompson // North Carolina Historical Review. – 1993. - № 3. – P. 317.

*In the article the factors, which caused the establishment of the first women's colleges are singled out. Aims of higher women's educational institutions establishment are analyzed. Peculiarities of the first women's catholic colleges activity are characterized.*

**Key words:** *academy, education, catholic college, spirituality.*

УДК 373. 5. 035. 461 : 17. 026. 4

Удовицька С.В.

## ВИХОВАННЯ ГІДНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ

*У статті проаналізовано сучасні теоретичні підходи до проблеми спілкування, як складової процесу виховання гідності старшокласників шкіл-інтернатів.*

**Ключові слова:** *гідність, виховання, культура спілкування, старшокласники.*

Діяльність педагога безпосередньо взаємопов'язана з культурою спілкування, сфера якого – моральні відносини. Як свідчить практика, оволодіти майстерністю спілкування з людьми – справа настільки ж нелегка, наскільки й необхідна: тут важливими є не лише знання принципів і норм гуманістичних відносин, правильна оцінка людей і обставин, але й уміння чинити відповідно до цих знань і принципів.

Соціально-психологічні дослідження показали, що основні властивості, якості й характеристики особистості, риси її поведінки і діяльності у значній мірі формуються у процесі спілкування з іншими людьми.

Педагогічний енциклопедичний словник [5, с. 175] визначає спілкування “як взаємодію двох і більше людей з метою становлення і підтримки міжособистісних стосунків, досягнення загального результату спільної діяльності, один з важливих факторів психічного і соціального розвитку дитини. Тільки в контакті з дорослими людьми дитина має можливість засвоїти суспільно-історичний досвід людства”.

Спілкування – один з головних факторів формування та розвитку пізнавального інтересу в учнів, недостатність і обмеженість спілкування уповільнюють і погіршують розвиток школярів.

Зважаючи на актуальність проблеми, дана стаття присвячена вивченню природи, сутності, форм і засобів спілкування як складової процесу виховання гідності.

За даними досліджень А. Ананьєва, Т. Драгунової, О. Леонтєва та інших науковців, спілкування є системоутворюючим видом життєдіяльності людини. Під педагогічним спілкуванням О. Леонтєв розумів таке спілкування учителя з учнями (у процесі навчання та виховання), яке виконує певні педагогічні функції і спрямоване (якщо воно повноцінне й оптимальне) на психологічну оптимізацію навчальної діяльності та взаємин між педагогом і учнями та всередині учнівського колективу. Оптимальне педагогічне спілкування він визначав як таке, що створює найкращі умови для розвитку мотиваційної сфери учнів і творчих можливостей навчальної діяльності, забезпечує морально-емоційний клімат навчання, попереджує виникнення “психологічного бар'єра” й конфліктних ситуацій між учителем і учнем [6].